

HÀNH TRÌNH ƠN GỌI

Nguyễn Đức Khán 65

Quê quán

Sáng nay về Thanh Xuân lễ giỗ thứ 184 cha thánh tử đạo Phê rô Vũ Đăng Khoa, người Thuận Nghĩa, bản đạo cũng là người Thuận Nghĩa nhưng thuộc Giáo họ Tân Lập. GX Thuận Nghĩa, Quỳnh lưu, Nghệ An có nhiều giáo họ như Thượng Nguyên, Trung Nguyên, Hạ Nguyên, Yên Lưu, Tân Lập, Thuận Giang... Hòì bà cố thì hình như bản đạo sinh năm Thìn, 1952, sau khi di cư vào Nam thì khai lại nhỏ tuổi hơn. Nghe bà cố kể là di cư vào Nam có giấy thông hành đảng hoàng, di chuyển bằng xe than vào vĩ tuyến 17, theo xe áp tải có 1 anh CA nhưng anh cố gắng thuyết phục bà con quay lại Bắc. Bố mẹ bỗng anh cả và bản đạo đi tìm

tự do rất quyết tâm vì ông cố từng bị đi tù trước đó. Nghe nói treo lên xà nhà đổ nước mắm vào lỗ mũi, rụng mấy cái răng. Rứa là vào Nam và tạm trú tại Phú Lâm cũ, nay là GX Vinh Lưu nơi giáo dân gốc Lưu Mỹ và Thuận Nghĩa cùng định cư. Lại nghe kể là chỉ đầu được 6 tháng thì xảy ra chuyện: một ông Thuận Nghĩa “tát yêu” một bà Lưu Mỹ ngoài chợ và xảy ra chuyện hai bên “đập chắt” nghĩa là đánh nhau rất dữ dằn. Thôi thì đường anh, anh đi; đường tôi, tôi đi; tiếng Anh ba rọi của bản đạo là: “sugar you, you đi; sugar me, me đi”. Hai Linh mục Nguyễn Văn Linh và Nguyễn Viết Khai bèn họp nhau lại và quyết định chia tay, y như tổ phụ Abraham và ông Lót tại đất Canaan. Dân Lưu Mỹ ở lại với một số người Thuận Nghĩa, còn người Thuận nghĩa theo cha Linh lên định cư tại Thuận Nghĩa, cây số 11, cách Phan Thiết 11 km, nơi khô cằn chó ăn đá gà ăn muối. Trong vụ đập chắt đó có cậu út bản đạo tham gia, bị rượt lội qua con suối, quay lưng lại chống mông vỗ bàn tọa và giông tuốt! ha ha.

Mười năm ở Thuận Nghĩa miền Nam

Sau khi chia tay Vinh Lưu, cha già Linh đem dân lên cây số 11 lập trại định cư trong đó có một số sắc dân khác như là Trang Núa nói rất khó nghe. Nhà ở lợp lá kè, ăn đồ cấp phát như bột bắp của Mỹ, phó-mát, bơ, dầu lynn và sữa bột từng

thùng mà dân ta ăn không quen, tào tháo đuổi té re. Tối thắp đèn dầu hỏa, sáng thì xài đèn to gọi là đèn Huê kỳ. Sau một thời gian phân chia chỗ ở, gia đình bản đạo thuộc xóm Tân Lập đối diện bên kia đường cái QL. 1A, là xóm Yên Lưu... Có nhà xú, nhà thờ tối treo đèn “măng xông” để đọc kinh. Trẻ con đi sớm rất mê ông từ hì hục thắp và bơm thụt đèn sáng dần và treo vào cái móc, kéo lên nóc nhà thờ. Ban sáng có thánh lễ. Sau này có cái máy điện là kỳ công đối với lũ con nít chúng tôi. Có lần quay máy nổ, nó trả ngược hất ông từ vào vách rụng cái răng. Trước nhà xú có gốc cây mỗ-ca, sau này cột một con khi rất khốn khổ vì chúng tôi chọc phá. Rồi cũng có trường tiểu học nơi bản đạo mài đũa quần 5 năm cho tới khi thi bằng tiểu học năm 1965. Sau đó trúng tuyển vào Tiểu chủng viện Sao Biển Nha Trang. Mười năm thơ ấu nhiều kỷ niệm đi theo thời cuộc biến chuyển của đất nước. Rất nhiều kỷ niệm bản đạo sẽ từ từ hầu quý làng Phây. Có bài viết không như ý nghĩa là không hay, xin đại xá cho... Khoảng thời gian này, bố mẹ bản đạo cũng kịp đúc thêm được bốn em, không may em gái Nguyễn Thị Đức được dăm tháng thì về với Chúa.

Bà ngoại

Thưa làng Phây, kể chuyện 10 năm ở Thuận Nghĩa thì phải nhắc tới bà ngoại. Nghe mẹ

kể lại rằng ông ngoại mất sớm để lại bà ngoại với ba người con, mẹ là con đầu và 2 cậu còn trẻ nít, không biết gì vẫn “lả nhau” nghĩa là nô đùa vòng quanh hòm ông ngoại... Một mình tần tảo nuôi con, một gánh hàng buôn bán khắp nơi. 12, 13 tuổi mẹ đã biết theo bà ngoại đi buôn bán. Ngày di cư bà ngoại và hai cậu cùng vào Nam với gia đình bần đạo và ở riêng với cậu út cũng gần nhà. Bà ngoại có một cái sạp nhỏ trong chợ làng bán lật vật như trâu cau, bánh trái. Nhớ nhất là mỗi lần bà ngoại đi Phan Thiết mua hàng về, khi nghe tiếng xe Lam ngừng trước cửa là anh trai và bần đạo chạy ra đón vì biết chắc là sẽ có quà: khi là cặp bánh ít, bánh dày kẹp chả lụa, hai lát chả cá, hai xôi hồng quân mà anh em bần đạo treo vào cổ như chuỗi nhà sư, kéo lên miệng ăn dần từng trái. Thật thích thú. Khổ tâm nhất cho bà ngoại là phải can thiệp khi bố mẹ bần đạo “cãi chặc” (= cãi nhau) nhiều khi kịch liệt. Quý vị có biết cãi chặc về chuyện gì không? Thưa là bố thì thích di chuyển lập nghiệp khi nghe người ta rủ đi dinh điền Phú Văn, Bến Gỗ... Dĩ nhiên là mẹ không chịu. Hai chú nhóc nép góc nhà, chỉ biết khóc thút thít....

Noel về nhớ bố

Như vậy là bố thua con rồi: con bây giờ 70, bố chỉ 52 tuổi khi qua đời!!!

Mỗi lần Noel về, thỉnh thoảng lại nhớ đến bố. Tuy bố không biết trang trí hang đá, nhưng lại âm thầm cỡi con ngựa sắt 11km xuống Phan Thiết để mua hang đá bé xíu với bộ tượng Chúa Hài Đồng, Thánh Giuse, Đức Mẹ, mấy chú bò lừa về cho anh em bản đạo. Bố thấp mấy ngọn nến bé tí, 2 đĩa nhóc ngắm hang đá mê say.

Thời gian 10 năm ở KM 11 là thời gian bản đạo sống với bố dài và trọn vẹn nhất. Từ tháng 7/1965 đến 10/1969 khi đi Tiểu Chủng Viện Sao Biển Nha Trang cách xa nhà 260 km thì bố con gặp nhau chỉ trong gần 3 tháng nghỉ hè ngắn ngủi. Và ngày 8/10/1969 bố qua đời sau hai năm nằm bệnh, thật đau đớn khi không thể về tiễn bố lần cuối. Phải đi ghe hai chặng Phan Rí về Phan Thiết, Phan Thiết về Lagi Bình Tuy vì chiến tranh, Quốc lộ 1 A bị chặt từng khúc. Về đến nhà hết một tuần, một mình ra nghĩa trang đứng khóc trước mộ bố...

Bố từng nói bố thích con làm Linh mục hơn là trúng số độc đắc. Tiền học phí cho Chủng viện 1 năm chỉ là 1.000 đ. Nói như rứa mới biết là bố mê chúc Linh mục như thế nào. Được biết bố học hành chẳng được bao nhiêu, chỉ là bình dân học vụ biết đọc biết viết. Từng đi bộ đội Việt Minh, lính Nhật không biết mấy năm. Có lẽ cũng biết nói mấy tiếng Nhật như Arigato, biết ít tiếng Tàu như là ngộ tả lị xi. Ông nội mất, bà nội tái giá. Bác gái cả mất lúc nào không biết, bác trai vào Nam làm

phu đồn điền trồng cao su cũng mất tích. Còn bố là con út nên bỏ đi giang hồ vào Nam. Không biết bố có nhớ nhà không “Giang hồ ta là giang hồ vật, nghe tiếng cơm sôi đã nhớ nhà” nên quay về Bắc. Nghe mẹ nói bà ngoại bắt mẹ lấy bố (bố sinh 1917, mẹ 1931). Biết bản đạo trúng tuyển vào tiểu chủng viện, biết ít tiếng Pháp nên dạy cho bản đạo: un, deux, trois, quatre, cinq, six, sept, huit, neuf, dix - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. He he... Ôi bố. Mẹ cũng biết đọc biết viết bình dân học vụ, nhưng bố là người lo việc học cho bản đạo. Bắt đầu từ Đại học chữ to. Thằng bé lon ton một tay cầm cuốn tập, tay kia ngón trỏ móc vòng bình mực tím với cái bút lá tre chạy qua xóm Yên Lưu học bên nhà ông giáo Thuyên. Nghèo cổ, nhỏ nước giải tập viết A, B, C mà tụi bản đạo hát Rap là A, Bê, Xê dất dê đi ị! Lần nào đi học về cũng mặt mày, tay dính mực tím... Rồi 5 năm học tiểu học trường làng từ lớp 1 đến lớp 5 thì thi bằng tiểu học. Thành thật mà nói thì bản đạo cũng khá thông minh, học giỏi. Chỉ có tội mê chơi, đi chăn bò, trốn học để đi câu cá, bắn chim, tập bơi dưới suối, đập Đồng Đế (?) là không chừa được. Dĩ nhiên là bố mẹ không quản được, ha ha.

Bố ơi! Chiến tranh

Chắc chắn là bố rất thương bản đạo mà bản đạo cũng thương bố.

Bố buôn bán cũng giỏi. Làm nghề buôn bò. Phi lên con ngựa sắt đi khắp nơi. Nhưng cũng nóng tính và có “một chút mê đánh bạc”! Có lần mẹ bảo bần đạo qua xóm Yên Lưu kêu bố về. Con về trước đi... Sau đó về hỏi mẹ thằng Khấn mô rồi? “Nó nằm trong buồng trùm mền khóc”. Bố nóng tính nên có lần cãi chặc với ông H. sút môi cũng nóng tính không kém ngoài chợ. Rúa là hai ông như 2 con gà chọi lao vào nhau vật chặc! Bần đạo đứng khóc, sau lại cười khi thấy bố ngồi trên bụng ông H. Bố thắng rồi, hura! Có lẽ chỉ còn bần đạo nhớ biệt danh của 2 bố con. Người ta gọi bố là anh cu Xiu, còn bần đạo mẹ gọi là anh Mắm Xoan. Sau này bần đạo hỏi mẹ cho biết ý nghĩa của hai biệt danh đó nhưng lần nào mẹ cũng lảng tránh câu trả lời. Thua! Mắm Xoan có lẽ là yếu ớt hay vấp té như khi đi qua ngạch cửa là té cái oạch. Nghe mẹ nói là phải uống rất nhiều cao khi, cao hổ.

Bắt đầu hết thời an bình. Ông Ngô Đình Nhu chỉ đạo xây dựng ấp chiến lược toàn Miền Nam để bảo vệ dân. Rúa là toàn dân làng ra suối đào “ptheo” - tre gai - trồng xung quanh làng và đào hào bên trong. Có bốn cái cống. Hai cái hai đầu làng sập lại ban chiều tối chặn QL 1 A. Bên trong hàng rào tre đặt bàn chông đinh cũng có gài lựu đạn! Vậy mà có lần ham chơi chiều tối mới vào làng, phải nằm bẹp trườn qua cống, gan thiệt! Làng có một trung đội Dân vệ. Trung đội trưởng

là ông Liên cao to, mang một cái súng tiểu liên gọi là Thompson thời Đệ nhị thế chiến. Chiều đến tập hợp bắn 1 tràng “ra-phan” (rafale) oai lắm nhưng khi địch nhằm nhe tấn công thì tịt ngắt, hóc đạn. Các thành viên khác mang súng “Mác-tăng-xít” bắn từng viên một. Trung đội phó là dưỡng Võ Đình Hào ngoài cây sung trường “Mác-tăng-xít” còn mang một cái kiếm Nhật dài lê thê. Bắn đạo còn nhớ như in là hễ chiều tối mà có tiếng kêu của mấy con chim “Toe toe tò hoách” ngoài làng bay lượn trên không như UAV trinh sát ngày nay là y rằng có thú vật hoặc mấy chú Việt cộng về, đặc biệt là ngày Quốc khánh 26/10 của Đệ Nhất Cộng hòa. Trai tráng đàn ông phải có một cây mác dài, nắp sau hào. Năm đó phe bên kia bắn trung liên tấn công. Bỏ nắp sau giao thông hào, bị một cục đất văng vào trán. Bỏ hét lên chết tui rồi! Ha ha.

Sau này thì Việt cộng đánh mạnh hơn, kinh nghiệm hơn. Buổi sáng hoặc trưa tràn vào làng, phe ta rút lui ra khỏi làng. Phe bên ấy cũng rút lui nhanh kéo ăn đạn Ca-nông 105 ly từ Quận Hàm Thuận nơi Ngã Hai bắn theo. Khi bắn đạo làm chú giúp lễ thì mới biết mấy anh Việt cộng là gì. Có bữa sáng cha Pet. Thái Quang Nhân đang cho giáo dân quỳ nơi hàng “cu lon” rước lễ thì họ ập vào nhà thờ. Bắn đạo đi một bên cầm cái đĩa hứng. Một chàng Việt cộng mặc quần tà lòn, mang súng tiểu liên và một cái kèn đồng, vai khoác tấm vải

dù, hét to: thằng kia xuống đây. Cha xú vẫn tỉnh bơ, không lấy chi làm điều, còn bản đạo thị sợ xém tè ra quần! ka ka... Ở ngoài thì họ hét “thằng kia đứng lại”. Pằng! Sau lễ ùa ra xem thì quả thật có anh thanh niên chạy zích zắc nên viên đạn trúng bể chum mắt... thúì um !

Bản đạo đi thi tiểu chủng viện

Rúa là cha xú thông báo cho bố mẹ thì là rằng chú Khấn đã đậu vào Tiểu chủng viện Sao Biển. Bố mẹ mừng hết lớn, bản đạo vừa háo hức vừa lo lắng...

Thật không hiểu mần răng mà bản đạo lại đáp OK với lời mời gọi của cha xú, cha Pet. Thái Quang Nhân: con thích đi tu không? Không hiểu vì bố mẹ ước ao hay vì giúp lễ nên gấn gủi với nhà thờ, nhà xú hoặc vì thích được ăn chuối hằng ngày như cha xú?... Cha xú bảo hãy chuẩn bị ôn giáo lý, kinh, văn, toán... Nhưng trước mắt phải thi tiểu học đã. Chỉ nhớ mang máng rằng vượt qua các môn. Đến môn thi vấn đáp, bản đạo chọn hát bài Quốc ca lúc bấy giờ “Này công dân ơi Quốc gia đến ngày giải phóng...” thay vì bài “Toàn dân Việt Nam nhớ ơn Ngô Tổng Thống, Ngô Tổng Thống muôn năm...” Đậu rồi !... Tối ngày mai phải ra Nha Trang ứng thí, bản đạo đi đọc kinh tối với áo dài đen và quần tai voi đen. Sau kinh tối, lũ trẻ đứng chơi nơi sân nhà thờ thì có cu Mến lớp dưới chỉ mặt nói : “Mi

chỉ có copy mới đậu.” (nói nhỏ thôi là bản đạo có liếc một tý bài toán thẳng bên cạnh, hê hê). Xúc phạm nặng nề, bản đạo bèn vận công cho nó một cú đấm trúng mặt ngã sấp dù trời tối. Đang đứng vỗ cánh gáy đắc thắng như chú gà cộc (gà trống) bỗng nghe cái bộp vào trán, tóe 36 ngôi sao, máu chảy đầm đìa. Hóa ra đối thủ ngã xuống, vợ được cục đá 4x6... Làng Phây không tin thì cứ xem trán bản đạo sẽ rõ, 58 năm vẫn còn thẹo nhưng nhớ là trả phí một lần xem là 1.000 Đ. ka ka... Báo hại là ông Thắng, ông tù của xứ, phải trở tài bằng bó. Dĩ nhiên cha xứ cho cu Mến một trận đòn nên thân trước sự chứng kiến của bố mẹ bản đạo và bố mẹ cu Mến. Bạn Mến đã mất, R.I.P lâu rồi, còn nhớ chuyện ni không bạn?... Sáng hôm sau bố dẫn cả ba nhóc là Hân, Linh và bản đạo ra Nha Trang ứng thí với số sĩ tử là 200 tên nhóc từ Khánh Hòa, Ninh Thuận, Bình Thuận, Bình Tuy để chọn ra 50 tên. Mọi chuyện tốt đẹp. Thi xong thì lên cơn sốt, may quá có cha GB Lê Xuân Hoa, thi sĩ Xuân Ly Bằng chăm sóc vết thương. Bố từng quen biết ngài... Xong việc thì về nhà chờ kết quả...

Vác va-li lên đường... nhập học

Rồi vết thương ở trán cũng tạm lành, phải chuẩn bị ra Nha Trang thôi, có lẽ là giữa tháng 7/1965. Bản đạo rời làng Thuận Nghĩa 10 năm thơ ấu nhiều kỷ niệm cùng với hai bạn trúng tuyển là Linh và

Hân đi xe Lam xuống Cồn Chà Phan Thiết để lên ghe ra Phan Rí. Cha sở nhà thờ Lạc Đạo là cố Tây Victor Caillon, cố Năng (?) cho các chú tá túc chờ liên hệ ghe. Ra tới Phan Rí lại nghỉ một vài hôm lấy sức và đi xe đò trực chỉ Nha Trang. Học phí là 1.000 đồng một năm.

Hành trang gọn nhẹ: một bộ quần tây áo sơ mi trắng, một bộ quần xanh, kim chỉ, mùng mền, một cái nón hương đạo rộng vành, đôi xăng đan “rọ heo”. Va-li mới không có, đành vác cái va li gỗ màu đỏ hồng bố mẹ tha từ Bắc vào. Lần đầu tiên đi ghe. Cha mẹ ơi, sợ quá sức. Biển rộng mênh mông đêm tối mù mịt vừa mưa vừa gió, thật khác xa với khe (suối) và đập Đồng Đế ở làng Thuận Nghĩa lũ trẻ hay tắm. Ghe nhào lên nhào xuống giữa sóng gió. Chú nhóc 12 tuổi ỏi ra mặt vàng, tay ôm chặt cái phao ruột xe hơi, mong cho trời sáng an toàn tới Phan Rí. Lên bến, các đàn anh chọc quê: chú mi lần hạt cả đêm hà? Có mô, khóc cả đêm mẹ ơi, mẹ ơi thì có, ha ha... Sợ quá, tính bỏ cuộc. May quá bản lãnh cũng lì đòn nên đã tiếp tục đi ghe. Nếu bỏ cuộc thì sao ta? Còn sống thì con đàn cháu đống, răng còn vài chiếc lung lay, quần ống thấp ống cao! kaka... Những năm sau còn phải đi ghe hai chặng: Lagi ra Phan Thiết, nghỉ ít ngày lại đi ghe Phan Thiết ra Phan Rí. Những lần sau thì rút kinh nghiệm là xuống ghe tìm ngay một chỗ nằm để khỏi cho cá ăn chèo. Anh

em Sao Biển Phan Thiết, Bình Tuy quá rành. Vui nhất là sáng dậy khi tới bến tìm mũ không thấy, hóa ra tên nào đã ói vào và quăng xuống biển. Hay như sư huynh Ton Colin còn nhớ không nhỉ? Tên nào ói vào đôi giày tây của sư huynh. Không biết sư huynh có chửi toáng lên không nhỉ? ha ha... Còn chuyện học hành ở tiểu chủng viện xin xem hồi sau...

“Xin phép Cha Khấn tạm gác bài viết ở đây vì cha bận lo lễ mừng Ngân Khánh Linh Mục của cha và xin để kết cho bài viết này. Xin mượn chút tâm tình mùa xuân nơi giáo xứ Cửa Cạn của Cha. Xin mạn phép cha.”

“Khai phím” đầu xuân em bé đi chúc Tết

Sáng 30, quý thầy và sœurs Hiệp Nghĩa xuống chúc Tết cha xứ cũ. Mua một thùng phở bò, rổ giá, cây giò lụa vào bếp nấu nhanh. Ăn xong, chúc Tết, nhận lì xì và về ngay vì là 30 Tết rồi. Rồi 3g chiều các em ca đoàn nhí chúc Tết, xếp hai hàng như lính. Một em đọc lời chúc Tết hai trang giấy học trò. Thật dễ thương. Hẹn cha hãy lì xì sáng mồng 2 phiên ca đoàn nhí hát lễ Kính nhớ tổ tiên ông bà cha mẹ.

Nhân việc này bản đạo lại nhớ đi chúc Tết lúc bé. Tết đến trẻ con đếm và mong từng ngày. Lo cắt tóc cho đàng hoàng, thường là tóc ca-rê. Mà

bị cắt tóc là một cực hình cho bản đạo. Qua tiệm hớt tóc của thầy Huyền sau này dạy lớp 2, bố phải bế thẳng nhóc lên ngổ thanh gỗ gác trên 2 tay vịn ghế. Ôi ngứa, nhất là khó chịu khi bị đè đầu đè cổ theo ý ông thợ hớt tóc. Dĩ nhiên là chống cự, giãy dụa như mấy chú cún bị cắt lông che mắt. Bố phải phụ đè đầu nghiêng bên trái, nghiêng bên phải, cúi đầu xuống, bực vô cùng mà không dám chưởi! Rồi mặc áo đẹp - thật ra là bộ py-ja-ma có ba túi để đựng tiền lì xì, một cái giỏ đi chợ đựng hai cái bánh in, ít trầu cau mẹ đã tiêm sẵn và cái đĩa lớn. Danh sách phải thuộc lòng, lộ trình đi nhà nào trước nhà nào sau, câu chúc Tết học thuộc như cháo! Rứa là ăn sáng xong là hai anh em xuất phát. Ngoài đường từng đoàn trẻ con đi chúc Tết. Đến nhà, thường là bản đạo nhỏ hơn phải chúc tết. Chúng con chào ông bà, dì dượng, v.v. Tiếp theo là lấy đĩa lớn ra, xếp hai cái bánh in, và trầu cau lên, khoanh tay và mở máy chúc “Thưa ông bà... ngày Tết đến, chúng con có cây trầu cau, bánh trái đến mừng tuổi ông bà,... chúc ông bà năm mới khỏe mạnh, làm ăn phát tài, nhiều ơn Chúa... hết ạ! Và khoanh tay đứng chờ, không phải là lời mừng tuổi của ông bà, mà là chờ được lì xì, bỏ túi ngay! Nếu trùng trình chưa lì xì thì ta cứ chờ. Được rồi là a-lê-hấp lấy lại bánh và trầu cau bỏ vào giỏ và chúng con chào ông bà... ạ. Ngay lập tức rút lui đi nhà khác. Hình như năm nào đi chúc

Tết xong thì hai phong bánh in và trầu cau vẫn y nguyên theo hai anh em về nhà... Lúc đó mới xổ túi ra đếm tiền lì xì và hình như là trao cho mẹ cất. Và chờ Tết sang năm. Sao mà lâu thế?

Dù là mồng 4 Tết vẫn xin chúc quý ân nhân, quý thân nhân, bạn hữu và làng Phây năm mới Quý Mão khỏe mạnh, bình an và hạnh phúc.